

סיפור החג – לצוות החינוכי ולהורים

יום הכיפורים חל עשרה ימים לאחר ראש השנה, ב-י' בתשרי (עשרה בתשרי). עיקרו של יום זה הוא עשיית תשובה וסליחה, ועל פי ציווי התורה נדרש להתענות בו עינוי הנפש. התייחסות ליום זה מופיעה בחומש ויקרא: "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. אַךְ בְּעֶשְׂרֵי לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא. מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם וְהִקַּרְבְּתֶם אֵשָׁה לָהּ. וְכָל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ: בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפּוּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לַפְּנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא כג כו-לב). על פי הכתוב ביום זה יש להיות בתענית (צום) ולשבות מכל מלאכה ביום הזה.

על פי המשנה העינוי ביום זה כולל חמישה דברים: הימנעות מאכילה ושתייה, סיכה (סיכת הגוף בשמן), רחיצה, נעילת הסנדל (נעילת נעל עור) ותשמיש המיטה (קיום יחסי אישות). בנוסף לכך יש להימנע מביצוע כל מלאכה. ביום זה נהוג להימנע מנסיעה בכלי רכב.

הצום ביום הכיפורים נובע מחשיבותו ומקדושתו של יום זה. על פי המסורת, לאחר חטא העגל, עלה משה רבנו אל הר סיני כדי לבקש סליחה על חטאם של בני ישראל. משה נשאר על ההר ארבעים יום, מראש חודש אלול, וירד מההר ביום הכיפורים עם לוחות הברית השניים. ומכאן שמו של היום- יום הכיפורים היום בו אלוהים הסכים לסלוח לעם ישראל על חטאו. פירוש המילה כיפור- פיצוי על חטא או על נזק (מילוג). יום הכיפורים מכונה גם "שבת שבתון" ו"מקרא קודש".

במהלך יום הכיפורים מתפללים בבית הכנסת חמש תפילות: ערבית, שחרית, מוסף, מנחה ונעילה. לפני ערבית של יום הכיפורים אומרים את תפילת "כל נדרי" בו מבטל הציבור את כל הנדרים והשבועות שידור בשנה הבאה.

בתפילת מנחה של יום כיפור קוראים את ספר יונה. בספר זה מצווה אלוהים על יונה להחזיר את אנשי נינוה בתשובה. יונה בורח מהציווי ואחרי סערה בים, הוא מושלך ונבלע על ידי דג. בבטן הדג הוא מתפלל לאלוהים, ואחרי שהדג מקיא אותו ליבשה, הוא עומד מול מלך נינוה ומצליח להחזיר אותו למוטב.

בסיום יום כיפור תוקעים בשופר, תקיעת זו מסמנת את סיום יום הכיפורים.

סיפור החג – מותאם לילדים

יום כיפור הוא יום קדוש במיוחד בדת היהודית. הוא יום שמתעסק בנושא של סליחה וחזרה לעשייה של מעשים טובים.

ביום זה אנשים יהודים מאמינים צמים – לא אוכלים, או שותים ולא עושים כל מלאכה אחרת, כמו עבודה, הדלקת אש ועוד. הרבה לובשים בגדים לבנים, שמסמלים משהו נקי, וחדש וטהור, ובמהלך היום מתפללים בבית או בבית הכנסת.

הם מאמינים שביום הזה ניתן לכפר, לעשות תיקון לדברים לא טובים וטעויות שנעשו בשנה שלפני כן ולהתחיל מחדש את השנה.

ביום הזה גם נוהגים לבקש סליחה מחברים או אנשים שאנחנו מרגישים שפגענו בהם. ביום כיפור, באזורים שבהם גרים יהודים, בגלל שהרבה אנשים צמים ומתפללים ואנשים אחרים מכבדים את זה, הרבה פעמים אין מכוניות ברחוב, החנויות סגורות ויש הרבה שקט.

ביום זה נוהג לברך אחד את השני בברכה "גמר חתימה טובה".

מנהגי החג

תענית

תענית היא יום צום בעל משמעות דתית. מטרת תענית זו אינה אבלות, אלא עינוי הגוף לצורך התעלות והיטהרות הנפש. תענית זו כוללת חמישה עינויים: הימנעות מאכילה, שתייה, סיכה (רחצה), נעילת הסנדל ותשמיש המיטה. ביום זה יש להימנע מביצוע מלאכה, עבודה. איסורי המלאכה ביום כיפור זהים לאלה של שבת.

סעודה מפסקת

סעודה מפסקת היא הסעודה האחרונה הנאכלת לפני יום תענית מלא ביהדות. ישנן רק שתי תעניות המתקיימות יממה שלמה, משקיעת החמה עד צאת הכוכבים למחרת: יום כיפור ותשעה באב. הסעודה המפסקת נקראת כך מכיוון שהיא ה'מפסיקה' את האכילה, ולאחריה מתחיל צום.

יום הכיפורים הוא יום טוב, והתענית שבו איננה תענית אבל ועצב אלא תענית שמטרתה תשובה. בגלל היותו יום טוב, חז"ל הדריכו להתכונן אל הצום בצורה טובה ושמחה, תוך אכילת סעודה טובה ודשנה בערב הצום, כתחליף לסעודה שאינה מתקיימת ביום כיפור עצמו.

תקיעת שופר

צילום: shutterstock

מנהג תקיעה בשופר ביום כיפור היה קיים בזמן בו בית המקדש היה קיים. מדי חמישים שנה בשנת היובל, היו משחררים את כל העבדים וכל הקרקעות היו חוזרות לבעליהם. התקיעה בשופר כיום מזכירה את שחרור נשמות בני האדם אחרי הטהרה והמחילה אותה חו במהלך יום הכיפורים. תקיעת השופר מסמלת את תרועת הניצחון במלחמה, ואת האמונה שאלוהים מחל על כל חטאותינו והעניק לנו שנה טובה ומתוקה.

תפילה וחשבון נפש

במהלך יום הכיפורים נהוג לומר תפילות רבות שמטרתן לעזור לאדם להתקרב לאלוהים ולעבור תהליך של תשובה ומחילה. ביום זה מתפללים חמש תפילות: ערבית, שחרית, מוסף, מנחה ונעילה. בתפילת ערבית אומרים את **כל נדרי** מתקיימת בבית הכנסת, אל הבימה שבמרכז בית הכנסת עולה שליח הציבור ומצידו שני אנשים המחזיקים ספרי תורה. שלוש פעמים חוזר שליח הציבור על ההזמנה לכל יהודי באשר הוא להשתתף בתפילה. בהמשך מבקש שליח הציבור (בקול) והקהל (בלחש) את התרת הנדרים, האיסורים, השבועות, החרמות וכו' שקיבלנו על עצמנו בשנה האחרונה. בתפילת הנעילה נהוג לקרוא את ספר יונה המספר על חזרתם בתשובה של בני נינוה. בכל אחת מהתפילות ישנן פיוטים שונים אותם אומרים. פיוטים אלה משתנים בין עדה לעדה.

בקשת סליחה

ביום הכיפורים נהוג לבקש סליחה. "עבירות שבין אדם למקום, יום הכיפורים מכפר; שבינו לבין חברו – אין יום הכיפורים מכפר, עד שירצה את חברו" (משנה, יומא, ח, ז). במשנה מתייחסים לשני סוגי סליחות עליהן יש לתת את הדעת ביום זה. עבירות בין האדם למקום ועברות בין האדם לאלוהים. על עבירות אלה קיום יום הכיפורים מכפר. אך על עבירות בין אדם לחברו צריך האדם לבקש סליחה מחברו. לכן נהוג ביום זה לפנות אל קרובינו ולבקש מהם סליחה על מעשים אותם עשינו אשר פגעו בהם.

לבישת בגדים לבנים

מתוך אתר: חדשות הר
בית

ביום הכיפורים נוהגים ללבוש חולצה לבנה או שמלה לבנה כרמז לטהרה. ייתכן שמקורו של מנהג זה הוא בבגדי הלבן של הכהן הגדול, המיוחדים לעבודת יום הכיפורים.

ערכי החג והתאמה לערכי יד ביד

- סליחה.
- חברות, הוגנות וכבוד הדדי בין אנשים.
- חשבון נפש ותיקון.

דגשים לסביבת חינוך רב תרבותית

- נושא הסליחה וחשבון הנפש מופיע בכל הדתות. ניתן לעשות קישור לחגים או לסיפורים ופגמים מתרבויות אחרות העוסקות בנושא זה.
- יום כיפור אינו יום חג, אלא מועד ויום קדוש במיוחד ליהודים. בסביבה דתית או מסורתית יהודית יתייחסו אליו באופן שונה מאשר בסביבה חילונית.
- החוויה של ילדים חילוניים יהודים ביום כיפור קשורה פעמים רבות ליום החופש ולכבישים הריקים בהם הם נוסעים באופניים.
- בערים מעורבות או סביבות בהן יש מפגש בין אוכלוסייה יהודית ולא יהודית ביום כיפור יש לעתים מחלוקות וחיכוכים. יש לקחת זאת בחשבון ולהיות זהירים ומכבדים בשיח עם הילדים.
- עם ילדי בית הספר הבוגרים יותר ניתן לדון בשיח ביקורתי על כבוד הדדי ועל המורכבות – כיצד מכבדים רגשות של אנשים דתיים, אך גם מאפשרים כבוד ואי כפייה על בני דת אחרת או חסרי דת.

פעילויות חינוכיות לקראת החג

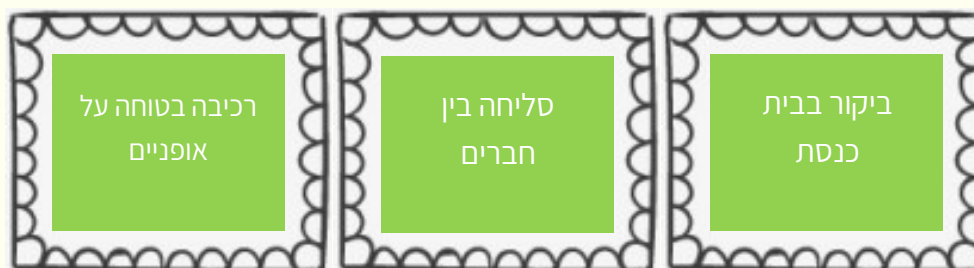
אפשרויות לקישוט הגן

סביבה חינוכית בנושאים: סליחה, חברות.

סיפורים ושירים

מרחב וסביבה, פעילויות קהילתיות (PBE)

גמר חתימה טובה!